

**P
R
O
G
R
A
M
A
S**

4º Curso

2018-2019

ÍNDICE

1º Cuadrimestre

Páx

-
- **Medidas de Protección Social** (Obrigatoria).....4
 - **Xestión e Planificación de SS.SS.** (Obrigatoria).....8
 - **Xestión de Organizacións** (Obrigatoria).....13
 - *Practicum* (só alumnado que reúna as condicións especiais establecidas).....18

2º Cuadrimestre

Páx

-
- **Practicum** (Obrigatoria).....23
 - **Traballo Fin e Grao** (Obrigatoria).....28

1º Cuadrimestre

G3171421 - Medidas de Protección Social (O Contexto Institucional do Traballo Social) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesora: Mª Elena Puñal Romarís

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer os principais servizos e prestacións de Servizos Sociais e doutros subsistemas de Benestar Social a nivel estatal e autonómico.
- Ser capaz de identificar os conflitos e as limitacións destes subsistemas respecto das poboacións en dificultade, así como os dispositivos de compensación.
- Coñecer, comprender e ser capaz de aplicar as principais medidas de protección social.

Contidos

I.- A aplicación de recursos no ámbito da intervención social. Habilidades profesionais para a xestión das medidas de protección social. Manexo da documentación utilizada na xestión dos recursos.

II.- Principais medidas de protección por ámbitos e sectores de intervención social.

III.- Fontes e instrumentos para localizar información sobre os recursos sociais. Uso de novas tecnoloxías para a xestión dos recursos.

Bibliografía básica e complementaria

Consellería de Política Social. (2018). *Portal de Política Social*. Recuperado de <http://politicassocial.xunta.gal/web/portal/portada;jsessionid=7254D7F9F2E651C909D6C1B242175339>

Fungueiriño, A. M. (2015). Satisfacción das usuarias e usuarios do Manual de traballo, información e asesoramento en servizos sociais. *MATIASS. Revista Galega de Traballo Social*, 17, 131-157.

Ministerio de Empleo y Seguridad Social (2018). *Seguridad Social*. Recuperado de http://www.seg-social.es/Internet_1/Pensionistas/index.htm

Ministerio de Empleo y Seguridad Social. (2018). *Seguridad Social Activa*. Recuperado de <http://www1.seg-social.es/ActivaInternet/index.htm>

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2018). *Servicios Sociales e Igualdad*. Recuperado de <https://www.msssi.gob.es/ssi/portada/home.htm>

Rubí, C. e Grau, M. (1992). El espacio específico de los diplomados en trabajo social en la gestión de las prestaciones básicas de servicicos. *Revista de servicios sociais y Política Social. La inmigración*, 2, 120-129.

Secretaria Xeral de Igualdade. (2018). *Mulleres en Galicia*. Recuperado de <http://igualdade.xunta.gal/gl/axudas>

Competencias

Competencias xenéricas:

- Saber aplicar estes coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre cuestións relacionadas co Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.
- Ter adquirido habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

Competencias específicas:

*Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades ás súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para aumentar o benestar e cohesión:

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexía de intervención.

* Ter capacidade para planificar, implementar, revisar e avaliar a práctica do Traballo Social con persoas, familias, grupos, organizacións, comunidades e outros profesionais, para a promoción o cambio e a resolución de problemas nas relacións humanas:

- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisar os seus resultados.

* Ter capacidade para administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización:

- Adquirir facultades para contribuir á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal.

Preténdese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha avaliación continua e a superación de exames escritos.

A avaliación mediante exame ten un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 40%.

É necesario acadar a puntuación mínima de Apto no exame para poder sumarlle a puntuación pola avaliación

continua.

PUNTUACIÓN MÁXIMA DA AVALIACIÓN CONTINUA: 4 ptos.:

- Asistencia ás clases: 1,6 ptos (Clases expositivas: 0,6, clases interactivas: 0,9 e titoría en grupo reducido: 0,1)
- Tarefas prácticas: 2,4

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases, especificábase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa práctica e pola asistencia ás clases.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumnado ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua poderase conservar en cursos posteriores non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sexa incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/a alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido á profesora da materia (malenas@euts.es)

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora, (ver tarefas por dispensa de asistencia na web da materia).

O alumnado que ten concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto coa profesora, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior á 10 días naturais desde a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudio autónomo individual ou en grupo: 40 horas

Exercicios: 25 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposicións: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia as clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese.

Recoméndase ter cursadas as materias de Servizos Sociais Comunitarios, e Servizos Sociais Especializados.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesor: Carlos Rosón Varela

Programa

Obxectivos da materia

-Coñecer o proceso de formulación, posta en práctica e avaliación de programas sociais, o desempeño profesional dos traballadores/as sociais na súa xestión e a participación nos mesmos de organizacións públicas e privadas.

-Ser quen de aplicar os métodos e técnicas de organización, xestión, participación, planificación, avaliación e financiación dos Servizos Sociais, incluídos os relativos á avaliación e xestión de calidade.

Contidos

1. INTRODUCCIÓN

- 1.1. Presentación xeral da asignatura
- 1.2. Planificación e liderazgo

2. PLANIFICACIÓN EN SERVIZOS SOCIAIS

- 2.1. Introducción
- 2.2. Concepto e dimensións da planificación
- 2.3. Funcións da planificación
- 2.4. A planificación social
- 2.5. Planificación Integrada
- 2.6. Planificación e participación
- 2.7. Planificación e coordinación
- 2.8. Principios básicos dunha política de benestar social
- 2.9. A planificación dos servizos sociais
- 2.10. Fases da planificación social en Servizos Sociais

3. PLANIFICACIÓN ESTRATÉXICA

- 3.1. Planificación baixo incertidume. O entorno VUCA
- 3.2. Conceptos básicos de Planificación Estratéxica

4. PLANIFICACIÓN E GRUPOS DE INTERÉS

4.1. Grupos de interese
Identificación e valoración
Modelos de alianza e traballo en rede
A participación das persoas destinatarias. Modelos

4.2. Negociación con Grupos de Interese

5. PLANIFICACIÓN E COÑECEMENTO

5.1. Ferramentas e modelos participativos de planificación estratéxica: design thinking

5.2. Deseño de Indicadores

6. PLANIFICACIÓN DE SERVIZOS PÚBLICOS

6.1. Plan concertado

6.2. Indicadores específicos

7. PLANIFICACIÓN E COMUNICACIÓN

7.1. Planificación e comunicación interna

Modelos relacionais

Procesos de comunicación

7.2. Planificación e comunicación externa

Estratexias de comunicación externa para a xeración de compromiso. O Story Telling

Falar en público

Relacións cos medios de comunicación

7.3. Planificación, comunicación e crise

8. PLANIFICACIÓN DE SERVIZOS SOCIAIS E INCIDENCIA POLÍTICA

9. PLANIFICACIÓN, TEMPO E TOMA DE DECISIÓNS

9.1. Urxencia vs. Importancia

9.2. Inversión de tempo

9.3. Planificación do tempo

9.4. Ladróns de tempo

9.5. Delegación

9.6. Reunións eficaces

9.7. Prospectiva e toma de decisións

9.8. Criterios de toma de decisións

9.9. A árbore da toma de decisións

10. PLANIFICACIÓN E CALIDADE

10.1. Ferramentas de Calidade

10.2. Modelo ISO

10.3. Modelo EFQM

11. AVALIACIÓN DE SERVIZOS SOCIAIS: A MEDICIÓN DE RESULTADOS

11.1. Definición

11.2. Finalidade e requisitos da avaliación en servizos sociais

11.3. Actores da avaliación

- 11.4. Tipos de avaliación
- 11.5. Momentos e fases da avaliación en servizos sociais
- 11.6. Técnicas en instrumentos da avaliación en servizos sociais
- 11.7. A avaliación dos servizos sociais

12. PLANIFICACIÓN ECONÓMICA E ORZAMENTARIA

- 12.1. Conceptos básicos de análise económico-financieiro
- 12.2. Elaboración do orzamento e control de xestión

Concepto de orzamento
 Principios orzamentarios
 Estrutura dos orzamentos
 Os programas de actuación e a planificación orzamentaria
 A política de inversións. A análise coste-beneficio e a análise coste- eficiencia. O ROI
 O control orzamentario

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Fernández, T. e Ares, A. (2015). *Servicios Sociales: Dirección, Gestión y Planificación*. Madrid. Alianza editorial
 Guerras, L. e Navas, J. (2015). *La Dirección Estratégica de la Empresa. Teoría y Aplicaciones*. Pamplona. Thomson Civitas
 Moro. L. (2009) . *Gestión actual de una ONG*. Madrid. Lid

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Alemán, C. e Trinidad, A.(2006). *Servicios Sociales: Planificación y evaluación*. Madrid: Cívitas.
 Bowers, S. (1965). *Introducción a la supervisión*. Madrid: Euramérica.
 Colomer,R. e Domenech, T. (1988). *La supervisión en Trabajo Social*. Barcelona: Intress
 De la Red, N. e Conde, C. (2000). Los proyectos de intervención integral en el ámbito de los Servicios Sociales en cooperación con otras redes y sistemas del bienestar. En M.J. Salvador e J.A. Díaz, (Coord.) *Nuevas perspectivas de los Servicios Sociales*(pp. 107-144). Madrid: UNED.
 Díaz, J. A. e Buñuel, A. (2000). Prospectiva y planificación estratégica. En J.A. Díaz e M.J. Salvador, *Nuevas perspectivas de los Servicios Sociales*. Madrid: UNED.
 Espinoza, M. (1983). *Evaluación de proyectos sociales*. Buenos Aires: Humanitas.
 Fernández, T. (2002). *Servicios Sociales: Dirección, gestión y planificación*. Madrid: Alianza Editorial.
 García, G. (1988). *Los Centros de Servicios Sociales*. Madrid: Siglo XXI.
 García, G. e Ramírez, J.M. (1996). *Diseño y evaluación de proyectos sociales*. Zaragoza: Certeza.
 García, J. (1998). *Recursos humanos y voluntariado social*. Madrid: Síntesis.
 Genro, T. (2000). *El presupuesto participativo: la experiencia de Porto Alegre*. Barcelona: Ediciones del Serbal.
 Gioja, R. (1984). *Planeamiento territorial y Ciencias Sociales: Desarrollo de recursos humanos* (3ª ed.). Buenos Aires: Humanitas.
 Gutiérrez, A. e Garcés, J. (2000). *Los Servicios Sociales en las Comunidades y Ciudades Autónomas*. Valencia: Tirant lo blanch.
 Harris, J. (1980). *Administración de recursos humanos: conceptos de conducta interpersonal y casos*. México: Limusa.
 Hernández, J. (1990). *Acción comunitaria e intervención social*. Madrid: Popular.
 Hernández, J. (1990). *La supervisión como instrumento de intervención social*. Madrid: Popular.
 Knapp, M. (1989). *La economía de los Servicios Sociales*. Barcelona: Euge.
 Rodríguez, T. (2000). *La investigación social participativa. Construyendo ciudadanía /1*. Barcelona: El Viejo Topo.
 Salvador, M.J. (2000). Calidad y Servicios Sociales. En M.J. Salvador e J.A. Díaz, *Nuevas perspectivas de los Servicios Sociales* (pp. 215-256). Madrid: UNED.
 Sacanell E. (2000). Reflexiones y experiencias sobre calidad desde un servicio social municipal. *Servicios Sociales y Política Social*, nº 49,9-30.

Competencias

Competencias Xerais:

- Saber aplicar os coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ético.

Competencias Xerais:

- Saber aplicar os coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ético.

- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e a aprendizaxe no ámbito do Traballo social cun alto grao de autonomía.

Competencias específicas:

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións comunidades para axudalas a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.

- Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o subministro de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co obxecto de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes.

- Diseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social.

- Adquirir facultades para contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.

Competencias transversais

- Capacidade de análise e síntese.

- Capacidade de organización e planificación.

- Capacidade de comunicación oral e escrita.

- Capacidade de toma de decisións.

- Capacidade de razoamento crítico.

- Capacidade de aprendizaxe autónomo.

- Capacidade de creatividade.

- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A disciplina consta de 29 horas de docencia expositiva: clases presenciais que se levarán a cabo no grupo grande de clase e 18 horas interactivas en dous grupos organizados, trátase de clases onde será fundamental a participación activa do alumnado.

Realizaranse, ao final das clases expositivas e de acordo á normativa vixente do centro, titorías dunha hora de duración en grupos reducidos de alumnos e alumnas, onde se revisarán conceptos clave da asignatura e poderase comprobar o nivel de coñecementos adquiridos.

As horas de docencia expositiva de clases maxistras con apoio de medios audiovisuais, complementaranse coas interactivas nas que se realizarán diversos traballos en grupo e/ou individuais coa metodoloxía de estudos de caso entre outras.

O traballo de grupo das actividades interactivas se materializará na entrega dun “documento de interactivas”, que reflectirá a asistencia do alumnado ás mesmas e a aprendizaxe da aplicación práctica das sesións presenciais e/ou cun traballo grupal a elixir entre as materias impartidas.

Sistema de avaliación

Exame tipo test e/ou pregunta corta: 60%

É necesario acadar a cualificación mínima de Apto no exame para poder sumarlle a puntuación obtida na avaliación continua.

Avaliación continua, 40% . Distribuída do seguinte xeito:

Asistencia a clases interactivas: 15%

Documento de interactivas e/ou traballo grupal: 25%

Sistema de Control de asistencia:

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nas Ensinanzas Adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir a clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos e/ou traballos individuais, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada co profesor.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Estudo de casos 35 horas

Lectura de textos recomendados, prensa xeral e especializada 10 horas

Procura de información escrita e audiovisual 4 horas

TOTAL 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Por tratarse dunha materia eminentemente práctica é moi importante a asistencia á docencia expositiva e a integración dentro dun grupo interactivo. As titorías son un mecanismo interesante de resolución individual ou grupal de dúbidas.

G3171423 Xestión de Organizacións (Ferramentas Legais e Organizativas para o Traballo Social) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesora: Lorena Añón Loureiro

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer os elementos do funcionamento das organizacións de servizos e a achega de diferentes enfoques á xestión, o liderado e a calidade nos servizos públicos e privados.
- Adquirir destrezas de xestión do traballo en equipo, de programación do traballo e colaboración interprofesional e interinstitucional.
- Ser capaz de participar na administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.
- Adquirir capacidades de participación na xestión e dirección de institucións públicas e privadas de benestar social.
- Coñecer a responsabilidade social corporativa e as súas formas de aplicación e control da xestión de cambios nas organizacións.

Contidos

- I. As organizacións como sistema: concepto, tipos, estruturas e clima.
- II. Planificación estratéxica: da análise á avaliación de resultados
- III. Dirección e habilidades directivas.
- IV. Xestión do cambio e das relacións interpersoais. O liderado.
- V. A xestión de persoas no eido social.
- VI. Emprender en Traballo Social: o exercicio libre da profesión.
- VII. Intelixencia emocional: satisfacción, realidades e estratexias de prevención do Burnout e a fatiga por compaixón.
- VIII. Fundraising, o crowdfunding social.
- IX. Responsabilidade Social Corporativa e Traballo Social.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Aguirre, A.A., Casillo, A.M. e Tous, D. (1999). *Administración de organizaciones: Fundamentos y aplicaciones*. Madrid: Pirámide.

Asís, A., Gross, D., Lillo, E., e Caro, A. (2005). *Manual de Ayuda para la Gestión de Entidades no Lucrativas*.

Recuperado de http://www.pluralismoyconvivencia.es/upload/26/75/Manual_gestion.pdf

Carreras, I., Iglesias, M. e Sureda, M. (2011). *Liderazgo orientado a resultados en las ONG: Estrategia, sistemas de mediación y cuadros de mando*. Recuperado de

http://www.solucionesong.org/ficheros/4e5c9a2122c98/Liderazgo_Orientado_a_Resultados_en_las_ONG.pdf

Carreras, I., Iglesias, M. e Sureda, M. (2010). *Transformar con éxito las ONG: El liderazgo del cambio*. Recuperado de http://itemsweb.esade.es/wi/research/iis/Liderazgo_Social/Transformar_con_exito_las_ONG.pdf

Cortés, C. (2010). *Claves para la gestión de personas en Entidades no Lucrativas*. España: Fundación Luis Vives.

Cortés, C. (Coord.). (2011). *Gestión de personas en la empresa social*. Madrid: Grupo 5.

Costa, M. e López, E. (2002). *Los secretos de la dirección: Manual práctico para dirigir organizaciones y equipos*. Madrid: Pirámide.

Coulshed, V. (1998). *La gestión del trabajo social*. Barcelona: Paidós.

Covey, S.R. (2011). *Los 7 Hábitos de la Gente Altamente Efectiva*. Barcelona: Booket.

Ena, B. e Delgado, S. (2012). *Recursos Humanos y Responsabilidad Social Corporativa*. Madrid: Ediciones Paraninfo.

Ferrando, M. e Granero, J. (2005). *Calidad total: modelo EFQM de excelencia*. Madrid: Fundación Confemetal Editorial.

Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., Donnelly, J.H. e Konopaske, R. (2003). *Organizaciones. Comportamiento, estructura, procesos*. México DF: McGraw Hill.

Ginebra, G. (2010). *Gestión de incompetentes. Un enfoque innovador de la gestión de personas*. Barcelona: Libros de Cabecera.

Hernández, A. (2005). *Introducción al ejercicio libre profesional y empresarial de los trabajadores sociales*. Zaragoza: Certeza.

Hodge, B.J., Anthony, W.P. e Gales, L.M. (2003). *Teoría de la organización. Un enfoque estratégico*. Madrid: Pearson Educación.

Ley 43/2015, de 9 de octubre, del Tercer Sector de Acción Social. BOE, 243, de 10 de octubre de 2015.

Segarra, O. (2010). *Liderazgo peregrino. Una guía práctica para liderar el cambio*. Barcelona: Libros de Cabecera.

Vernis, A., Iglesias, M., Sanz, B. e Saz, A. (2004). *Los retos en la gestión de las organizaciones no lucrativas. Claves para el fortalecimiento institucional del tercer sector*. Barcelona: Granica.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Brafman, O. e Beckstrom, R. (2007). *La araña y la estrella de mar: la fuerza imparable de las organizaciones sin jefe*. Barcelona: Empresa Activa.

Bonache, J. e Cabrera, A. (Coords.). (2006). *Dirección de personas. Evidencias y perspectivas para el siglo XXI*. Madrid: Prentice Hall.

Cámara, L. (2005). *Planificación Estratégica. Guía para entidades sin ánimo de lucro que prestan servicios de inserción sociolaboral*. Madrid: CIDEAL.

Castiñeira, A. e Lozano, J.M. (2012). *El Poliedro del Liderazgo. Una aproximación a la problemática de los valores en el liderazgo*. Barcelona: Libros de Cabecera.

Cortés, C. (2015). *Trabajar en el tercer sector: ¿qué perfiles buscan las ONG?*. Recuperado de http://www.compromisoempresarial.com/tercersector/ong/2015/09/trabajar-en-el-tercer-sector-que-perfiles-buscan-las-ong/?utm_campaign=shareaholic&utm_medium=twitter&utm_source=socialnetwork

Chiang, M., Martín, M.J. e Núñez, A. (2010). *Relaciones entre el clima organizacional y la satisfacción laboral*. Madrid: Universidad Pontificia de Comillas.

Duro, A. (2006). *Introducción al liderazgo organizacional. Teoría y metodología*. Madrid: Universidad Rey Juan Carlos.

Fernández García, T, e Ponce de León, L. (Dir.). (2016). *Planificación y actuación estratégica de proyectos sociales*. Madrid: Pirámide.

Fundación ESADE. (2010). *El MBA de ESADE. Todos los conocimientos para alcanzar el éxito profesional*. Barcelona: Editorial Planeta.

Giraudier, M. (2004). *Cómo mejorar el clima laboral*. Barcelona: Obelisco.

GómezMejía, L., Balkin, D. e Cardy, R. (2008). *Gestión de RRHH*. Madrid: PrenticeHall.

Hartzler, M. e Henry, J.E. (1999). *Teoría y aplicaciones del trabajo en equipo: Cómo preparar equipos de trabajo eficaces*. México DF: Oxford University Press.

Hernández, J. (2010). *Guía de gestión del estrés laboral. Protocolos de detección, actuación y reconducción*. Pamplona: Aranzadi.

Morales, A.C. (2004). *Análisis y diseño de sistemas organizativos*. Madrid: Civitas.

Kotter, J. (2007). *Nuestro Iceberg se nos derrite: cómo cambiar y tener éxito en condiciones adversas*. Barcelona: Granica

Morales, A.C. (2004). *Análisis y diseño de sistemas organizativos*. Madrid: Civitas.

MorenoLuzón, M.D., Peris, F.J. e González, T. (2001). *Gestión de la calidad y diseño de las organizaciones y estudio de casos*. Madrid: Pearson.

Newell, S. (2002). *Creando organizaciones. Bienestar, diversidad y ética en el trabajo*. Madrid: Thomson.

Porret, M. (2008). *Recursos humanos. Dirigir y gestionar personas en las organizaciones*. Madrid: ESIC.

- Sala, M. (2006). *El encanto de Hamelín. Secretos del liderazgo efectivo*. Barcelona: Alienta.
- Sempere, A.V. e De Lorenzo, R. (Dir.). (2016). *Comentarios a las leyes del Tercer Sector de Acción Social y del Voluntariado* (Vol. II). Madrid: Aranzadi.
- Varela, B. (2012). *La rebelión de las moscas. Reflexiones, principios y pautas para una organización optimista*. Barcelona: Ediciones B, S.A.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Saber aplicar os coñecementos definatorios do Traballo Social na actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.
- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

Competencias específicas:

- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.
- Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e cos colegas profesionais negociando o subministro de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas ao obxecto de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes.
- Identificar, minimizar e xestionar o risco cara un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco.
- Desenvolver aptitudes para traballar de maneira eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de maneira construtiva os posibles desacordos existentes.
- Adquirir habilidades para participar na xestión e dirección de entidades de benestar social.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de organización e planificación.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de toma de decisións.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de creatividade.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de liderazgo.
- Capacidade de iniciativa e espírito emprendedor.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal do alumnado. Preténdese que o alumnado, individual ou en equipo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecidos no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupal, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

Na titoría presencial en grupo reducido, dinamízase, oriéntase e supervísase o traballo autónomo do alumnado, ao tempo que permite facer o seguimento e orientación na realización de tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento individual e colectivo da docencia expositiva e interactiva.

A través das titorías individuais asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma e que supoñen un proceso de auto-aprendizaxe.

Poderán producirse cambios na metodoloxía da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia inclúe:

a) Unha avaliación continua a través da asistencia, a participación e a realización de traballo nas sesións interactivas, cun peso do 40% na cualificación final (10% asistencia e participación, 30% traballos).

b) A realización dun exame sobre os contidos teóricos e prácticos impartidos, ao que corresponderá o 60% do peso da cualificación final.

Será necesario ter superado tanto o exame (3 sobre unha nota máxima de 6 puntos) como os traballos (puntuación mínima de 1,6 puntos sobre 4 puntos) de avaliación continua para poder aprobar a materia (a ausencia inustificada ás sesións interactivas levará consigo a imposibilidade de presentar os traballos correspondentes a estes ou outros compensatorios que se solicitasen).

Sistema de recuperación

1. A recuperación do exame realizarase na data oficialmente establecida.

2. A recuperación da avaliación continua realizarase mediante: 1) A superación dunha proba escrita que versará sobre os traballos realizados ao longo do cuadrimestre nas sesións interactivas e que se realizará na data do exame de recuperación, e 2) La presentación dos traballos de recuperación que se estipulen e que deberán ser entregados, como data límite, o día do exame de recuperación. A recuperación da avaliación continua realizarase sobre un máximo de 3 puntos (xa que a asistencia a clase é irrecuperable e se conservará a nota obtida).

3. Neste curso aquelas persoas que teñan superada unha parte da materia (avaliación continua ou exame) e a outra suspensa só terán que realizar a recuperación desta última, gardándose a cualificación da parte superada.

Alumnos con exención de docencia

Os alumnos que teñan concedida a dispensa de asistencia seguirán un sistema de avaliación alternativo ao anterior:

Exame: 60%.

Avaliación continua: 40%.

As actividades de dispensa de asistencia colgaranse na web da EUTS (www.euts.es), no apartado da materia de Xestión de Organizacións, en concreto, no apartado destinado á dispensa de asistencia. No espazo de dispensa de asistencia colgaranse tamén as pautas, os prazos de entrega, as puntuacións, etc. As actividades que se entreguen fóra de prazo terán unha penalización se a entrega é posterior a 3 días hábiles, a partir do cuarto día, a actividade non será avaliada nin puntuada.

O alumnado poderá optar ao mesmo formato de exame que as persoas que cursan a modalidade presencial, sempre e cando superasen o 40% das actividades de dispensa de asistencia (1,6 puntos). Excepcionalmente, logo de comunicación coa persoa docente, poderase realizar un exame específico para esta modalidade, que versará sobre os contidos teóricos e prácticos relacionados coa tarefas de dispensa de asistencia.

Recoméndase a todo o alumnado con dispensa de asistencia, ao inicio do cuadrimestre, poñerse en contacto coa persoa docente (correo electrónico, de forma presencial ou vía telefónica).

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de materiais: 20 horas

Outras tarefas propostas: 4

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctico.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para situar ao alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder profundar nas parcelas de maior interese.

Observacións

Debido ao límite de palabras no espazo destinado á bibliografía básica e complementaria infórmase que será ampliada na guía da materia.

Información:

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 22.00
- **Total: 22.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Practicum Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesorado: Lourdes Besada Agra (coordinadora)
Luís Manuel Rodríguez Otero

Requisitos:

O Practicum no primeiro cuadrimestre só o pode realizar o alumnado que reúna as condicións especiais establecidas na convocatoria de matrícula.

Programa

Obxectivos da materia

Todas as competencias específicas asignadas no Título de grao á titulación de Traballo Social poden ser adestradas co desenvolvemento das prácticas profesionais, aínda que as mencionadas a continuación teñen unha especial vinculación:

- Ser capaz de establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a maneira máis axeitada de intervención.
- Ser capaz de valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ser capaz de promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal.
- Ser capaz de contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.
- Ser capaz de xestionar, presentar e compartir historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garante na toma de decisións e valoracións profesionais.
- Acadar experiencia directa en Traballo Social nos lugares onde se desenvolve (Servizos Sociais e do Benestar, organizacións sociais, etc.).
- Ser capaz de interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para acadar cambios, promover o desenvolvemento dos mesmos e mellorar as súas condicións de vida a través da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social baixo tutela profesional e supervisión.
- Ser capaz de desenvolver as destrezas necesarias para a creación dunha relación de Traballo Social positiva con diferentes persoas.
- Ser capaz de avaliar situacións persoais e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.
- Ser capaz de tomar en consideración factores como riscos, dereitos, diferenzas culturais e sensibilidades lingüísticas, responsabilidades de protexer aos individuos vulnerables e outras obrigas legais.
- Ser capaz de resolver conflitos de relación no marco da actuación profesional.
- Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social e planificar de xeito negociado unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.
- Ser capaz de tomar decisións fundamentadas tendo en conta as consecuencias para todas as partes implicadas.
- Ser capaz de responsabilizarse das tarefas encomendadas nun marco de responsabilidades múltiples (por exemplo,

ante institucións, os usuarios dos servizos e outros).

- Ser capaz de reflexionar sobre o seu comportamento, e de modificalo en base á experiencia e de identificar e someter a revisión os seus propios límites persoais e profesionais.
- Ser capaz de programar o propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.
- Ser capaz de autoavaliarse no desenvolvemento da práctica e identificar os seus propios límites e carencias profesionais, e asumir a responsabilidade da adquisición continuada de coñecementos e destrezas.
- Ser capaz de utilizar axeitadamente a supervisión e sistematizar a práctica.
- Ser capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan.
- Ser capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e axeitada á audiencia para a que foron preparadas.
- Ser capaz de preparar de forma efectiva e dirixir reunións de maneira produtiva.
- Ser capaz de xestionar a incerteza o cambio e o estrés en situacións de traballo.
- Ser capaz de manexar de forma construtiva os conflitos interpersoais e intrapersoais.
- Ser capaz de xestionar dilemas e problemas éticos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.
- Ser capaz de empregar a linguaxe e terminoloxía profesional.

Contidos

- Análise da institución, servizo ou programa, dos seus recursos e procedementos. Estudo da zona de influencia e da rede de servizos do seu ámbito de aplicación. Análise dos recursos sociais, das fontes documentais e da normativa relativa ao campo de prácticas.
- Deseño de programas e proxectos de intervención social.
- Análise e valoración da realidade obxecto de intervención.
- Análise da metodoloxía, técnicas e instrumentos do Traballo Social con individuos, familias, grupos e comunidades.
- A información, a orientación, o asesoramento e o tratamento continuado con individuos, familiares, grupos e comunidades.
- A xestión dos recursos e o seguimento das intervencións.
- O deseño e a utilización de soportes documentais de rexistro de información: Ficha Social, Historia Social, Folla de Seguimento, Rexistro de Entrevista, Rexistro de Visitas ao Fogar, Rexistro de Traballo con Grupos, Proxecto de Intervención de Casos, Follas de Derivación, Folla de Rexistro de Actividades Diarias, Diario de Campo, Axenda de Traballo, Ficha de Recursos, Memoria de Actividades.
- O Informe Social como documento específico e propio do/a Traballador/a Social.
- Ferramentas para dar cumprimento á normativa de tratamento de datos de carácter persoal.
- O uso da entrevista en Traballo Social.
- O emprego das capacidades persoais e profesionais como recurso.
- A comprensión da situación do outro e o establecemento de relacións positivas.
- O traballo en equipo: a coordinación interna e externa, as reunións de traballo e a toma de decisións.
- O uso da linguaxe e terminoloxía profesional, e a elaboración de informes técnicos.
- O traballo en rede.
- A supervisión, a reflexión e a sistematización da práctica: a autoavaliación.
- A responsabilidade profesional: a práctica deontolóxica profesional.

Bibliografía básica e complementaria

Besada, L., Facal, F., Puñal, M. E., Castro, M. J, García, P., e Bascuas, X.C., Añón, L., Rodríguez, L.M. (2018). *Manual para o practicum e o traballo de fin de grao en Traballo Social*. Santiago de Compostela: Andavira editora-Escuela Universitaria de Traballo

Competencias

Competencias xerais

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías,

os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.
- Ser capaces de transmitir información, ideas, problemas e solucións sobre cuestións relativas ao Traballo Social a un público tanto especializado como non especializado.
- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grado de autonomía.

Competencias específicas

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o subministro de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas ao obxecto de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes.
- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver.
- Adquirir facultades para promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.
- Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.
- Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social.
- Desenvolver habilidades para defender ás persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome si a situación requíreo.
- Saber preparar e participar nas reunións de toma de decisións ao obxecto de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades.
- Diferenciar e actuar na resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza do mesmo.
- Saber administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.
- Xestionar, presentar e compartir historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía en tómaa de decisións e valoracións profesionais.
- Desenvolver aptitudes para traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuindo igualmente a abordar de xeito construtiva os posibles desacordos existentes.
- Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das boas prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo.
- Saber traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando a asertividade profesional para xustificar as propias decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio de responder ás necesidades de desenvolvemento profesional.
- Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.
- Coñecer e aplicar as boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que

as implementan.

Competencias Transversais

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de organización e planificación
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de xestión da información
- Capacidade de resolución de problemas
- Capacidade de toma de decisións
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de adaptación a novas situacións
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

O/a alumno/a incorporárase a un centro de prácticas no que guiado por un/a traballador/a social desenvolverá as habilidades, capacidades e destrezas necesarias para o exercicio profesional.

A o longo do cuadrimestre realizaranse titorías grupais e individuais.

Sistema de avaliación

A avaliación será continua ao longo do desenvolvemento do Practicum e terase en conta os seguintes aspectos:

- Asistencia e participación activa nas sesións de titorías individuais e grupais.
- Cumprimento dos compromisos e tarefas contempladas no programa do Practicum.
- Realización da Memoria do Practicum.
- Avaliación dos/as titores/as externos e autoavaliación dos alumnos/a en base ao coñecemento do centro e/ou servizo, competencias profesionais adquiridas no servizo, actitudes e integración no centro e/ou servizo de prácticas.
- Avaliación do titor/a académico en base á avaliación continua a través das titorías de supervisión (do material presentado polo alumno/a nas titorías, da súa actividade no servizo e/ou centro de prácticas, e da avaliación da memoria do Practicum).

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumno/a:

- Tarefas de documentación: 10 horas
- Exercicios de sistematización da práctica: 16 horas
- Prácticas en institución: 518 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Ter cursadas as materias de:

- Servizos Sociais Especializados
- Traballo Social con Individuos e Familias
- Soportes Documentais e Xestión da Información en Traballo Social
- Deseño e Avaliación de Proxectos de Intervención Social
- Medidas de Protección Social
- Xestión e Planificación de Servizos Sociais
- Xestión de Organizacións.

Por outra banda, o centro fixará aquelas asignaturas optativas que recoméndase ter cursado para a priorización da realización do Practicum en determinados organismos ou centros específicos.

Observacións

Incompatibilidades:

Para matricularse do Practicum é requisito indispensable ter superados 150 créditos básicos e obrigatorios, entre eles todos os da primeira metade da titulación..

2º Cuadrimestre

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 22.00
- **Total: 22.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Practicum Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesorado: Lorena Añón Loureiro
Lourdes Besada Agra (Coordinadora)
Mª Jesús Castro Neo
Mª Purificación García Álvarez
Mª Elena Puñal Romarís

Programa

Obxectivos da materia

Todas as competencias específicas asignadas no Título de grao á titulación de Traballo Social poden ser adestradas co desenvolvemento das prácticas profesionais, aínda que as mencionadas a continuación teñen unha especial vinculación:

- Ser capaz de establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a maneira máis axeitada de intervención.
- Ser capaz de valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ser capaz de promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal.
- Ser capaz de contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.
- Ser capaz de xestionar, presentar e compartir historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garante na toma de decisións e valoracións profesionais.
- Acadar experiencia directa en Traballo Social nos lugares onde se desenvolve (Servizos Sociais e do Benestar, organizacións sociais, etc.).
- Ser capaz de interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para acadar cambios, promocionar o desenvolvemento dos mesmos e mellorar as súas condicións de vida a través da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social baixo tutela profesional e supervisión.
- Ser capaz de desenvolver as destrezas necesarias para a creación dunha relación de Traballo Social positiva con diferentes persoas.
- Ser capaz de avaliar situacións persoais e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.
- Ser capaz de tomar en consideración factores como riscos, dereitos, diferenzas culturais e sensibilidades lingüísticas, responsabilidades de protexer aos individuos vulnerables e outras obrigas legais.
- Ser capaz de resolver conflitos de relación no marco da actuación profesional.
- Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social e planificar de xeito negociado unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.
- Ser capaz de tomar decisións fundamentadas tendo en conta as consecuencias para todas as partes implicadas.
- Ser capaz de responsabilizarse das tarefas encomendadas nun marco de responsabilidades múltiples (por exemplo,

ante institucións, os usuarios dos servizos e outros).

- Ser capaz de reflexionar sobre o seu comportamento, e de modificalo en base á experiencia e de identificar e someter a revisión os seus propios límites persoais e profesionais.
- Ser capaz de programar o propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.
- Ser capaz de autoavaliarse no desenvolvemento da práctica e identificar os seus propios límites e carencias profesionais, e asumir a responsabilidade da adquisición continuada de coñecementos e destrezas.
- Ser capaz de utilizar axeitadamente a supervisión e sistematizar a práctica.
- Ser capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan.
- Ser capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e axeitada á audiencia para a que foron preparadas.
- Ser capaz de preparar de forma efectiva e dirixir reunións de maneira produtiva.
- Ser capaz de xestionar a incerteza o cambio e o estrés en situacións de traballo.
- Ser capaz de manexar de forma construtiva os conflitos interpersoais e intrapersoais.
- Ser capaz de xestionar dilemas e problemas éticos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.
- Ser capaz de empregar a linguaxe e terminoloxía profesional.

Contidos

- Análise da institución, servizo ou programa, dos seus recursos e procedementos. Estudo da zona de influencia e da rede de servizos do seu ámbito de aplicación. Análise dos recursos sociais, das fontes documentais e da normativa relativa ao campo de prácticas.
- Deseño de programas e proxectos de intervención social.
- Análise e valoración da realidade obxecto de intervención.
- Análise da metodoloxía, técnicas e instrumentos do Traballo Social con individuos, familias, grupos e comunidades.
- A información, a orientación, o asesoramento e o tratamento continuado con individuos, familiares, grupos e comunidades.
- A xestión dos recursos e o seguimento das intervencións.
- O deseño e a utilización de soportes documentais de rexistro de información: Ficha Social, Historia Social, Folla de Seguimento, Rexistro de Entrevista, Rexistro de Visitas ao Fogar, Rexistro de Traballo con Grupos, Proxecto de Intervención de Casos, Follas de Derivación, Folla de Rexistro de Actividades Diarias, Diario de Campo, Axenda de Traballo, Ficha de Recursos, Memoria de Actividades.
- O Informe Social como documento específico e propio do/a Traballador/a Social.
- Ferramentas para dar cumprimento á normativa de tratamento de datos de carácter persoal.
- O uso da entrevista en Traballo Social.
- O emprego das capacidades persoais e profesionais como recurso.
- A comprensión da situación do outro e o establecemento de relacións positivas.
- O traballo en equipo: a coordinación interna e externa, as reunións de traballo e a toma de decisións.
- O uso da linguaxe e terminoloxía profesional, e a elaboración de informes técnicos.
- O traballo en rede.
- A supervisión, a reflexión e a sistematización da práctica: a autoavaliación.
- A responsabilidade profesional: a práctica deontolóxica profesional.

Bibliografía básica e complementaria

Besada, L., Facal, F., Puñal, M. E., Castro, M. J, García, P. e Bascuas, X.C., Añón, L., Rodríguez, L.M. (2018). *Manual para o practicum e o traballo de fin de grao en Traballo Social*. Santiago de Compostela: Andavira editora-Escuela Universitaria de Traballo

Competencias

Competencias xerais

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as

cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.
- Ser capaces de transmitir información, ideas, problemas e solucións sobre cuestións relativas ao Traballo Social a un público tanto especializado como non especializado.
- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grado de autonomía.

Competencias específicas

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o subministro de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas ao obxecto de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes.
- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver.
- Adquirir facultades para promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.
- Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.
- Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social.
- Desenvolver habilidades para defender ás persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome si a situación requireo.
- Saber preparar e participar nas reunións de toma de decisións ao obxecto de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades.
- Diferenciar e actuar na resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza do mesmo.
- Saber administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.
- Xestionar, presentar e compartir historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía en tómaa de decisións e valoracións profesionais.
- Desenvolver aptitudes para traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtiva os posibles desacordos existentes.
- Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das boas prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo.
- Saber traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando a asertividade profesional para xustificar as propias decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio de responder ás necesidades de desenvolvemento profesional.
- Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

- Coñecer e aplicar as boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que as implementan.

Competencias Transversais

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de organización e planificación
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de xestión da información
- Capacidade de resolución de problemas
- Capacidade de toma de decisións
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de adaptación a novas situacións
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

O/a alumno/a incorporárase a un centro de prácticas no que guiado por un/a traballador/a social desenvolverá as habilidades, capacidades e destrezas necesarias para o exercicio profesional.

Ao longo do cuadrimestre contemplase a realización de titorías grupais e individuais.

Sistema de avaliación

A avaliación será continua ao longo do desenvolvemento do Practicum e terase en conta os seguintes aspectos:

- Asistencia e participación activa nas sesións de titorías individuais e grupais.
- Cumprimento dos compromisos e tarefas contempladas no programa do Practicum.
- Realización da Memoria do Practicum.
- Avaliación dos/as titores/as externos e autoavaliación do alumnado en base ao coñecemento do centro e/ou servizo, competencias profesionais adquiridas no servizo, actitudes e integración no centro e/ou servizo de prácticas.
- Avaliación do titor/a académico en base á avaliación continua a través das titorías de supervisión (do material presentado polo alumno/a nas titorías, da súa actividade no servizo e/ou centro de prácticas, e da avaliación da memoria do Practicum).

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumno/a:

- Tarefas de documentación: 10 horas
- Exercicios de sistematización da práctica: 16 horas
- Prácticas en institución: 518 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Ter cursadas as materias de:

- Servizos Sociais Especializados
- Traballo Social con Individuos e Familias
- Soportes Documentais e Xestión da Información en Traballo Social
- Deseño e Avaliación de Proxectos de Intervención Social
- Medidas de Protección Social
- Xestión e Planificación de Servizos Sociais
- Xestión de Organizacións.

Por outra banda, o centro fixará aquelas asignaturas optativas que recoméndase ter cursado para a priorización da realización do Practicum en determinados organismos ou centros específicos.

Observacións

Incompatibilidades:

Para matricularse do Practicum é requisito indispensable ter superados 150 créditos básicos e obrigatorios, entre eles todos os da primeira metade da titulación.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 8.00
- **Total: 8.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Traballo Fin de Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** Traballo Fin de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesorado: Lorena Añón Loureiro
Xoán Carlos Bascuas Jardón
Lourdes Besada Agra
Mª Jesús Castro Neo
Teresa Facal Fondo (Coordinadora)
Mª Purificación García Álvarez
Mª Elena Puñal Romarís
Luís Manuel Rodríguez Otero

Programa

Obxectivos da materia

Obxectivos da materia

- Ser capaz de elaborar e redactar informes de investigación aplicada ao Traballo Social e traballos académicos e profesionais empregando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Ser capaz de avaliar situacións persoais e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.
- Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social e planificar de forma negociada unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.
- Ser capaz de programar o propio traballo asignando prioridades e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.
- Ser capaz de autoavaliarse no desenvolvemento da práctica e identificar os seus propios límites e carencias profesionais, asumir a responsabilidade da adquisición continuada de coñecementos e destrezas.
- Ser capaz de empregar axeitadamente a supervisión e sistematizar a práctica.
- Ser capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan.
- Ser capaz de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotiá como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.
- Ser capaz de sintetizar información e liñas de razoamento, e soste un argumento detallado ao longo do tempo
- Ser capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, facendo uso da terminoloxía propia da profesión de xeito estruturado e axeitado á audiencia para a que teñen sido preparadas.
- Ser capaz de xestionar dilemas e problemas éticos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

Contidos

Elaboración dun informe académico. Exposición e defensa pública. Emprego de fontes de información primarias e secundarias. Rexistro da información e documentación empregada. Supervisión e sistematización da información. O informe fin de grado poderá versar sobre: o desenvolvemento e contido do Practicum; un contido relacionado con algunha temática ou colectivo no ámbito social, dende algunha das perspectivas das ciencias sociais.

Bibliografía básica e complementaria

Besada, L., Facal, T., Puñal, M.E, Castro, M.J., García, P., Bascuas, X.C. (2016). *Manual para o practicum e o traballo de fin de grao en Traballo Social*. Santiago de Compostela: Andavira.

Balcells i Junyent, J.(1994). *La Investigación Social. Introducción a los métodos y las técnicas*. Barcelona: PPU.

Callejo, J. (Coord.), Del Val,C., Gutierrez,J. e Viedma,A. (2009). *Introducción a las técnicas de Investigación Social*. Madrid: Ramón Areces.

Caparrós, N. e Raya, E. (Coords.) (2015). *Métodos y técnicas de investigación en Trabajo Social*. Madrid: Grupo 5.

Cea D´ancona, Mª A.(1996). *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*, Madrid: Síntesis.

Cubo, S., Martín, B. e Ramos, J.L. (2011). *Métodos de investigación y análisis de datos en ciencias sociales y de la salud*. Madrid: Pirámide.

Facal, T. (2015). *Guía para elaborar un proyecto de investigación social*. Madrid: Paraninfo.

Rubio, M.J. e Varas, J. (1997). *El análisis de la realidad en la intervención social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: CCS.

Sierra Bravo, R.(1985). *Técnicas de investigación social. Teoría y Ejercicios*. Madrid: Paraninfo.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grado en Traballo Social indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ó Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se sustenta nas publicacións máis avanzadas e abrangue algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento en este campo.

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que abranguen unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

- Ser capaces de transmitir información, ideas, problemas e solucións sobre cuestións relativas ó Traballo Social a un público tanto especializado como non especializado.

- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social con un alto grado de autonomía.

Competencias específicas:

- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

- Saber administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigas profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.

- Investigar, analizar, avaliar e empregar o coñecemento actual das boas prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo.

- Saber traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional empregando a asertividade profesional para xustificar as propias decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e empregando a supervisión como medio de responder ás necesidades de desenvolvemento profesional.

- Coñecer e aplicar as boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que as implementan.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese

- Capacidade de organización e planificación

- Capacidade de comunicación oral e escrita

- Capacidade de aplicación dos coñecementos de informática

- Capacidade de razoamento crítico

- Capacidade de aprendizaxe autónomo

- Capacidade de creatividade

- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía empregada combina a titorización e o traballo persoal do alumno/a. Preténdese que o alumno/a desenvolva as habilidades necesarias para plantexar, desenvolver e expoñer-defender unha investigación.

Sistema de avaliación

A avaliación será continua ao longo do desenvolvemento do Traballo de Fin de Grado e teranse en conta os seguintes aspectos:

- Asistencia ás sesións de titorías obrigatorias que se establezan.

- Elaboración e presentación do Traballo de Fin de Grao.

- Defensa do Traballo de Fin de Grao.

A elaboración e presentación do traballo ten un peso específico do 75% na cualificación global e a defensa un 25%.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumno/a:

Tarefas de documentación: 61 horas

Elaboración do informe: 130 horas

Total: 191 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Ter cursadas todas as asignaturas obrigatorias e aquelas optativas que teñan relación directa coa temática sobre a que versa o Traballo de Fin de Grado.

Observacións

Para matricularse do Traballo de Fin de Grado é requisito indispensable ter superado 150 créditos básicos e obrigatorios, entre eles todos os da primeira metade da titulación. Para a presentación e defensa pública dos TFG será requisito necesario ter superados todos os demais créditos do grado.